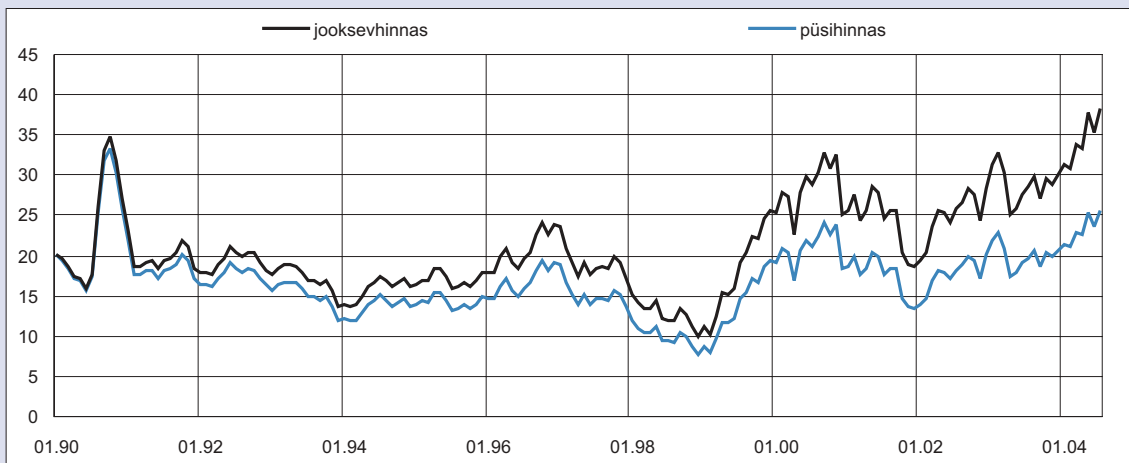

TAUSTINFO

KÜTUSEHINNAD JA NENDE MÕJU TARBIJAHINNAINDEKSILE

Gloбалsete geopoliitiliste pingete tõttu on kütusehindade arengud olnud viimaste aastate jooksul maailmas suurema tähelepanu all. Kütusehindade kallinemises on nähtud üht suurimat ohtu erinevate riikide majanduste hinnastabiilsusele ning globaalse majanduskasvu taastumisele. Võrreldes 2000. a

algusega oli nafta maailmaturu hind näiteks 2004. a juulis enam kui 50% võrra kallim (vastavalt 25 USD/barrel ja 38 USD/barrel). Arvestades dollari inflatsiooni (USA tarbijahinnaindeksi muutust), teeb see püsihinnas kallinemiseks üle 30% (vt joonis a).

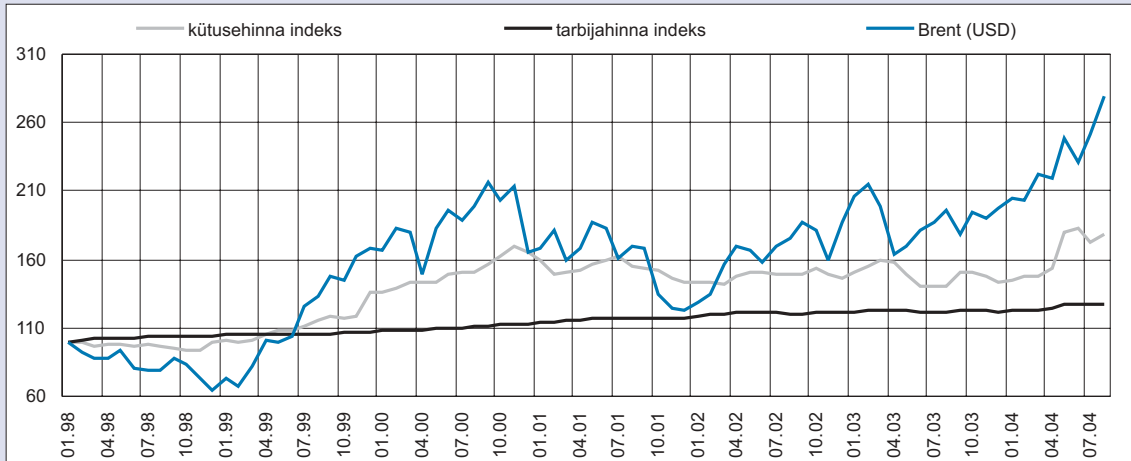
Joonis a. Brenti toornafta barreli maksumus jooksev- ja püsihinnas (USD)

Kütusehindade areng Eestis ja mõju tarbijahindadele

Eesti eratarbija ostukorvis tõusis mootorikütuse otsene osakaal ajavahemikus 1998–2004 enam kui 4 protsendipunkti võrra ning ulatub hetkel 6,6%ni. Selline osakaalu kasv tarbijakulutustes kajastab eelkõige mootorikütuse hinna eeliskasvu THlga võrreldes – kui tänavuse aasta keskel oli eratarbija ostukorv Eestis keskmiselt 27% võrra kallim kui 1998. a algul, siis mootorikütuse hinnad kallinesid samal perioodil 80% võrra (vt joonis b). Kütuseostjate suhteliselt madala hinnatundlikkuse tõttu põhjustab kütusehinna eeliskasv THl teiste komponentidega võrreldes ka kütusele minevate kulutuste osakaalu suhtelist suurenemist tarbija kogukulutustes.

Kuigi mootorikütuse hinnad on viimastel aastatel olnud üheks kiiremini kasvavaks THl alamkomponendiks, on Eestis müüdava bensiini hind kallinenud viimase 6,5 aasta jooksul ligi 50% võrra vähem kui nafta maailmaturu hind. Seda on tinginud nii vahepeal aset leidnud euro kursi tugevnemine dollari suhtes (võrreldes 1998. a algusega oli euro 2004. a suvel keskmiselt 10% kallim) kui ka mootorikütuse jaemüügi lõpphinnas kajastuvate muude kulude keskmisest aeglasem kasv.

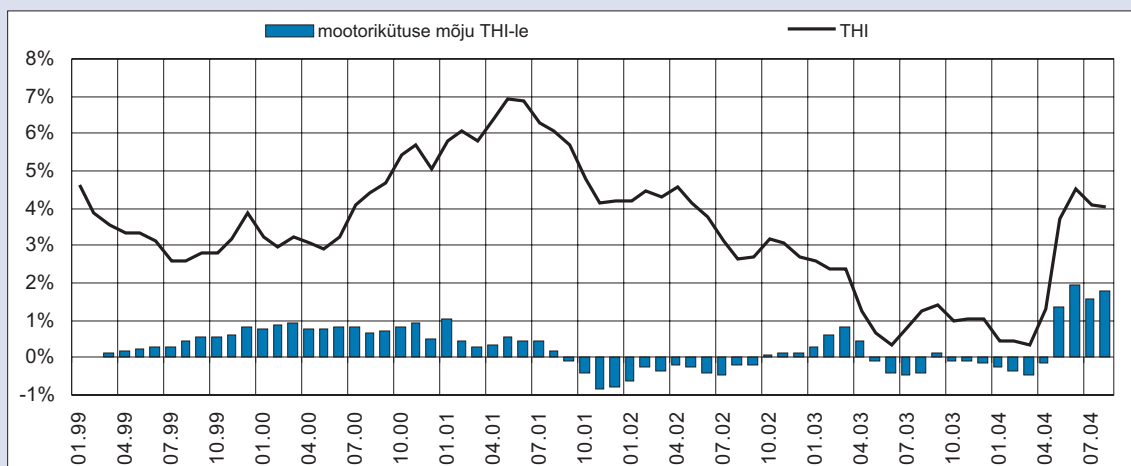
Kütusehindade üsna suure heitlikkuse tõttu võivad need isegi oma suhteliselt väikesele osakaalule vaatamata avaldada THl muutustele kohati märkimisväärselt mõju. Alates 1999. a on mootorikütuse otsene mõju Eesti THl aastakasvule

Joonis b. Eesti THI ja mootorikütuse jaemüügi ning nafta maailmaturu hindade dünaamika (jaanuar 1998 = 100)

jäänud keskmiselt 0,3–0,4 pp vahemikku. Aastate 2000 ja 2004 kogemus näitab aga seda, et kui nafta maailmaturu hinnatõusuga ühtib ka administratiivne aktsiisimaksude suurendamine, siis nende koosmõjul võivad mootorikütuse hinnad põhjustada kohati isegi

kuni 1 pp suurust THI aastakasvu – näiteks 2000. a tingis kütus 0,8 pp THI 4%sest aastakasvust (vt joonis c). Seetõttu võib nafta maailmaturu hindade dünaamika küllaltki olulisel määral mõjutada meie tarbijahinnaindeksi arengut ka edaspidi.

Joonis c. Kütusehindade mõju Eesti tarbijahindade aastakasvule (punktides; %)